

Tak už to na svete chodí. My, ľudia, si radi myslíme, že sme všetko okolo nás vďaka sile svojho intelektu pochopili, zvládli, zmenili na svoj obraz a máme veci pod kontrolou. A príroda nám z času na čas ukáže, alebo aspoň naznačí, že to nie je celkom pravda. Že sme súčasťou niečoho väčšieho, než sú naše banálne sociálne, ekonomické či politické hry – a záutočí na nás zbraňou, ktorú sme my nevymysleli ani nezostrojili, ktorá je taká malá, až je neviditeľná, no vo svojom množstve fatálna. Len tým, že zrazu je tu.

COVID-19 vstúpil do nášho života pred rokom a za tú dobu stihol ľudskú spoločnosť dosť zásadne zmeniť. Zneistiť, spomaliť, znehybniť, fragmentovať. Je pritom paradoxné, že dosah takejto rany v podobe vírusovej pandémie sa zdá byť omnoho ťažší pre modernú spoločnosť, ktorá informácie produkuje, prenáša a konzumuje rýchlosťou, aká ešte pred 30 rokmi bola nevídaná a pred 100 rokmi –v čase španielskej chrípky – nepredstaviteľná. Nech sa totiž čokoľvek na svete udeje, alebo len zdánlivo udeje, informácia o tom sa vďaka satelitnej a káblovej komunikačnej infraštruktúre rozšíri do celého sveta – a rozšíri sa okamžite.

Výsledkom potom môžu byť extrémne rýchle logické či „logické“ vývody a závery, ktoré na jednej strane podporujú (pre niekoho) prehnané snahy o ochranu ľudských životov za každú cenu (prečo celý ten humbug, veď chrípka vraj zabíja každoročne omnoho viacej ľudí ako COVID?), na druhej strane snahy o minimalizáciu ekonomických strát, ku ktorým dochádza v dôsledku opatrení zameraných na zamedzenie šírenia vírusu a ktorých dopady sú, resp. budú podľa mnohých omnoho ťažšie ako vyrovnanie sa so stratami na ľudských životoch.

Sila informácií spočíva v tom, že formujú myšlienky, názory, postoje, správanie, činy. V dobách, keď svetu médií dominovalo jednosmerné vysielanie, bolo vcelku jednoduché presadzovať v spoločnosti „oficiálne“ názory a ovplyvňovať masové publikum požadovaným smerom. Moderné technológie prinášajú do komunikácie princípy demasifikácie a decentralizácie. Výsledkom je to, že každý z nás je potenciálnym vysielateľom a môže šíriť svoje videnie sveta smerom k tým, ktorí sú ochotní ho vnímať. Vznikajú názorové bubliny, v ktorých sa ľudia dobrovoľne uzatvárajú, bez toho, aby boli vystavení konfrontácii s inými názormi. Radi a ľahko uveríme tomu, čomu veriť chceme – alebo tomu, čo je pre nás výhodné.

Internet tak na nás zo všetkých strán chrlí dáta, fakty, vyjadrenia, reálne alebo vyfabrikované, ktoré každému jeho pohľad na svet utvrdzujú a zdôvodňujú. Rýchlosťou svetla sa šíria nielen návody na to, ako s infekciou bojovať, ale aj rozličné interpretácie pôvodu vírusu či zaručené informácie o tom, čo kto urobil, povedal, myslel si... O tom, či presadzované spôsoby ochrany sú relevantné alebo prehnané, či dokonca škodlivé. Či očkovanie je reálnym spôsobom zastavenia pandémie, cestou na zbohatnutie farmaceutických firiem, alebo dokonca nástrojom čipovania a zotročenia populácie. Či v nás má v tomto okamihu prevážiť spoločenská zodpovednosť alebo individualizmus, podriadenie sa autorite v krízovej situácii alebo razantný boj proti obmedzovaniu občianskych práv.

Áno, demokracia sa často definuje ako politický systém, ktorý okrem iného pre svoje efektívne fungovanie potrebuje otvorený a slobodný prístup k informáciám. Iba na ich základe môže občan kvalifikovane, zodpovedne a so znalosťou veci posudzovať celospoločenské problémy a participovať na ich riešení. A tak sa jedným zo zásadných paradoxov modernej demokracie, nielen v čase koronakrízy, stáva odpoveď na otázku, či všadeprítomnosť a dostupnosť informačných a komunikačných technológií a prístup k neobmedzenému množstvu dát a informácií sú zárukou toho, že sa ako občania môžeme a dokážeme kvalifikovane rozhodovať. Dokážeme posúdiť a kriticky vyhodnotiť to, či informácia, ktorá sa tvári ako extrakt z vedeckej štúdie, je v skutočnosti aj niečím podložená?

Dovidenia v lepších časoch, priatelia!

prof. PhDr. Jaroslav Šušol PhD.